

“La democràcia implantada a Txèquia també ha destruït moltes vides”

Monika Zgustova (Praga, 1956) publica a Proa la novel·la *Jardí d'hivern*, ambientada a la Praga.

—La vostra intenció era de copiar la vida dels joves txecs durant els darrers anys de la dictadura comunista i com el pes del règim condicionarà les seves vides després de la caiguda de l'imperi soviètic?

—Sí. Alguns escriptors, Sándor Márai per exemple, retraten temps difícils, dins del marc de temps foscos, però les vides humanes s'hi desenvolupen com si no passés res. Jo parteixo d'una altra posició. Les vides, individualment, queden molt afectades pels temps, i és això que he volgut treballar a la meua novel·la. La protagonista, per culpa de les circumstàncies exteriors, no pot fer allò que li hauria agradat de fer. D'aquí ve el títol. El jardí és el que ella porta a dins i l'hivern, el que té al voltant.

—El pes de la llosa política s'hi fa molt present. Un dels protagonistes és un jove comunista convençut.

—Això és veritat. A les novel·les que havia fet abans parlava del comunisme de manera més marginal. Per això he escrit aquesta novel·la, per submergir-m'hi totalment i veure les posicions de la gent, de quina manera podien enfrontar-se a la llosa del totalitarisme.

—Els protagonistes representen les respostes que s'hi van donar, no?

—Sí. Dels dos homes, un s'aprofita de totes les situacions. Primer del comunisme. Fa el seu agost en una situació adversa. Després sap aprofitar el canvi de règim i s'enriqueix amb la democràcia. L'altre és un intel·lectual més refinat, que prefereix fugir del país. I Eva decideix de quedar-se per la seva àvia, bàsicament, i no vol participar en allò que considera dolent, nociu per als altres. Queda al marge de la societat i es refugia en el món dels llibres, la música, la porcellana antiga... No triga a conèixer més marginats o automarginats, els dissidents, un grup bastant important a inicis dels 70. Havel surt d'aquí.

—Però no és una dissident típica, oi?

—No. Els ajuda, però no s'hi implica a fons. De fet, n'està al marge. Ella està sola. No té cap relació amb l'home que ha

Monika Zgustova publica a Proa la novel·la *Jardí d'hivern*, sobre el pas del comunisme al capitalisme, a Txèquia.

fugit a occident, tot i que hi pensa moltes vegades. És una persona que vol construir i no té la possibilitat de construir res. I al final del llibre el lector té una sorpresa, fets que ignoren d'ella.

—És un símbol?

—Segurament es pot veure com a símbol. De fet, tots tres. Però jo no m'ho he plantejat d'aquesta manera. El títol també pot ser simbòlic. I molts dels objectes, també.

—Per què és negativa la vostra visió de la democràcia txeca?

—No és la mateixa de l'Europa occidental. Als antics països comunistes, sense una bona legislació, s'hi ha imposat un capitalisme desenfrenat. És un sistema que també destrueix moltes vides. I Eva no sap trobar-hi el seu lloc. Flota entre la terra i el cel. Abans, si protestaves, podies trobar un sentit a la teua vida en la protesta. En canvi, en una democràcia que feia dècades que esperaves, et trobes sense arguments de protesta.

És la situació en què es van trobar la major part de la gent més gran de 25 anys.

—Els primers anys de democràcia, a més de desorientar la gent, van ser causa de desesperació, doncs?

—Va ser així. Amb la democràcia, Eva, com tanta gent, va perdre punts de referència, l'objectiu de protesta. També li prenen la feina. Veurà uns governants amb els quals tampoc no s'entenia. Havel és excepció, però fins i tot ell li sembla llunyà i distant. Té una sensació de buit. Quan va pel barri antic de Praga no reconeix els carrers. No són les mateixes cases negres i tristes però conegudes, d'abans. De cop i volta és la Praga turística, pintada de molts colors, plena de paradetes, i Eva no reconeix ni el seu barri ni la seva ciutat.

—Què perd de la vida anterior, què en troba a faltar?

—En perd el paradís potencial que cadascú pot crear i cultivar al seu interior, fins i tot en les més grans adversitats dels temps més foscos. Encara que aparentment t'ho han pres tot, el que no et poden perdre mai és la teua identitat, el teu paradís interior, el jardí del paradís. Una persona no és feta per canviar radicalment la seva escala de valors cada dos per tres.

Lluís Bonada